

Ο ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγαλοπρεπής στην έξωτερική εμφάνιση, με φιλοσοφική ματιά, ζούσε στὸν κόσμο τὸν ὑπερβατό, τῶν ἰδεῶν, ἐνῶ ἐβίωνε τὸ μυστήριο τοῦ Θεοῦ σὰν μαθητῆς τῆς Ριζαρείου ποὺ ἦταν.

Τότε ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς παιδείας στὰ χέρια της κι ἦταν τότε παιδεία ποὺ παίδευε τὰ παιδιά. Ἔτσι δημιουργοῦσε ἡ Ριζάρειος προσωπικότητες σὰν τὸν Θεοδωρακόπουλο, τὸν Μπρατσιώτη, τὸν Ζολώτα καὶ λοιπούς. Τὸν Θεοδωρακόπουλο, ὅταν τὸν δεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴν ὀπτική γωνία τοῦ ὀρθόδοξου θεολόγου, ὅπωςδῆποτε θὰ διακρίνει τὸν βαθὺ στοχαστὴ ἀλλὰ καὶ τὸν βιωματικὸ χριστιανό. Πέρασε μέσα ἀπὸ καμίνια μεγάλου πόνου καὶ γιὰ τοῦτο ζοῦσε τὴν ἐλπίδα ποὺ δίνει ἡ πίστη.

Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενά του, φανερώνεται ὁ φιλόσοφος ποὺ θεολογεῖ καὶ ὁ θεολόγος ποὺ φιλοσοφεῖ, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος.

Ἐνῶ θέτει ὡς σκοπὸ τῆς μελέτης τῆς φιλοσοφίας τὴν ἀρχὴ τοῦ ὄντος προχωρεῖ στὸ θεολογικὸ λόγο καὶ τοποθετεῖ ὡς κέντρο μελέτης τὴν ἀρχὴ τοῦ ὄντως ὄντος. Τὰ κείμενά του ποὺ ἰδιαίτερα τονίζουν τὴ μεταφυσικὴ του ἀγωνία καὶ τὸν ἔρωτά του γιὰ τὴ χριστιανικὴ πίστη εἶναι κυρίως τὰ «χριστιανικά» καὶ «φιλοσοφικά» μελετήματα: *Πλάτων, Πλωτῖνος, Ὠριγένης, Οἱ θεμελιώδεις ἔννοιες τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλωτίνου καὶ Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, Σύστημα φιλοσοφικῆς ἠθικῆς*. Ἀλλὰ καὶ σ' ὅλα του τὰ ἔργα λίγο ὡς πολὺ, ὁ φιλοσοφικὸς του λόγος ἔχει ἔντονη τὴ μεταφυσικὴ ἀγωνία.

Σ' ὅλες του τίς σελίδες ξεδιπλώνεται ὁ βαθὺς χριστιανὸς φιλόσοφος καὶ ὁ γνώστης τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας, ποὺ μᾶς θυμίζει Μπερντιάγεφ, Λούβαρη καὶ ἄλλους, ποὺ μίλησαν γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὸν τραγικό, καὶ ὕμνησαν τὸν Θεὸ πατέρα, φιλοσοφώντας πάνω στὰ προβλήματα τῆς θρησκείας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ λόγου. Ἡ γνώση τῶν κειμένων τῶν εὐαγγελικῶν καὶ πατερικῶν εἶναι καταπληκτικὴ καὶ ἡ διεΐσδυση μέσα στὰ κείμενα μοναδική.

Μέσα στὸ ἔργο του «Χριστιανικά καὶ φιλοσοφικά μελετήματα», παρουσιάζεται ὅλη ἡ διάσταση τοῦ ψυχοπνευματικοῦ του κόσμου ὅπου διαφαίνεται ἡ δυνατότητα ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς μεγάλους τοῦ χριστιανικοῦ

πνεύματος και με τα πνευματικά ζητήματα της όλης χριστιανικής βιοθεωρίας. Στο πρώτο μελέτημα «Ο άνθρωπος και το έπάγγελμά του» προσπαθεί να δει τα θέματα της παιδείας, της μορφώσεως και εργασίας μέσα από το πρίσμα του φιλοσοφικού λόγου αλλά και της πνευματικής θεολογικής σκέψεως και μās θυμίζει έντονα τους Καππαδόκες και ιδιαίτερα τόν Μ. Βασίλειο και τόν ιερό Χρυσόστομο.

Η φιλοσοφική και θεολογική θεώρηση τών πραγμάτων αλληλοπεριχωρούνται μέσα στα κείμενά του και ή καισαρική τομή είναι δύσκολη. Η φιλοσοφική διάσταση, ή πατερική σκέψη, ή χριστιανική προοπτική και ό έλληνορθόδοξος ύποκρυπτόμενος λόγος δίνουν στόν Θεοδωρακόπουλο τόν χαρακτηρισμό του χριστιανού φιλοσόφου που θα μπορούσε να παραλληλιστεί με τόν Πασκάλ, τόν Γκουαρντίνι, τόν Παπίνι, τόν Κίρκεγκααρντ και άλλους. Βέβαια στόν Θεοδωρακόπουλο διαφαίνεται έντονη ή επίδραση του ελληνικού φιλοσοφικού και πατερικού λόγου.

Στα άλλα άρθρα του έργου του διαζωγραφίζονται θεολόγοι και φιλόσοφοι που σημάδεψαν τή σκέψη του, και τήν ιστορική πορεία της ανθρώπινης βιοτής. Ο Αύγουστίνος, ό Πασκάλ και ό Κίρκεργκααρντ παρελαύνουν μπροστά άπ' τήν κάλαμο του Θεοδωρακόπουλου και ή ματιά του συνθέτει τή δυναμική παρουσία στο φιλοσοφικό λόγο.

Δύο άρθρα είναι αφιερωμένα στην ταπείνωση και στην ψυχή. Ακολουθώντας τούς μεγάλους Πατέρες και τούς «μανικούς έραστές» της ήσυχαστικής μοναστικής πολιτείας, θεωρεί τήν ταπείνωση σαν τήν κυριαρχούσα δυναμική μέσα στην όρθόδοξη βιωματική έμπειρία. Βλέπει τήν ταπείνωση σαν μια υπέρλογη κατάσταση της υπαρξιακής άγωνίας του ανθρώπου και τόν λόγο τόν ευαγγελικό ξέμακρο άπ' τόν δρόμο της φιλοσοφικής πορείας και ανθρώπινης ιστορίας, τόν κατοπτεύει σαν όδό, Άλήθεια και Ζωή, συμβαδίζοντας έτσι με τα Κυριακά λόγια. Στο «περί ψυχής» άρθρο προσπαθεί να δώσει τόν τρόπο κατανόησης και συναισθήσεως του ψυχικού προβλήματος του ανθρώπου και να δώσει στόν άνθρωπο τή δυνατότητα να προχωρήσει άπ' τήν άμεση αυτοβεβαίωση στην έμμεση αυτοκατανόηση χωρίζοντας τήν ψυχική άπ' τή σωματική πραγματικότητα. Διακρίνει καθαρά τήν ψυχή από τόν σωμα και θεωρεί τήν ψυχή ως άσώματη ένότητα. «Διαφορετικά είναι αδύνατο να σχηματίσουμε αντικειμενική έννοια περί ψυχής», όπως γράφει. Η ψυχή, κατ' αυτόν, «είναι ή αρχή ενός άλλου κόσμου, του κόσμου που δέν φαίνεται αλλά που τόν ζούμε με απόλυτη βεβαιότητα γιατί τή βεβαιότητα που έχουμε για τα ψυχικά μας γεγονότα, όπου μέσα υπάρχουν και ζούμε, δέν τήν έχουμε για τ' άλλα που είναι γύρω μας».

Πάνω άπ' όλα όμως ό Θεοδωρακόπουλος ήταν άνθρωπος που δέν μιλούσε με τόν θεολογικοφιλοσοφικό του λόγο για τόν Λόγο, αλλά βίωνε

Α. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

έσωτερικά καί συναισθηματικά τὸ στοχασμό του καί ἔβλεπε τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ καί μέσα ἀπ' τὸν κόσμο τῆς φύσεως, τῆς μουσικῆς καί γενικότερα τῆς τέχνης.

Διότι ἦταν ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

Ἄ. Ἐπ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
(Ἀθῆναι)

